

Landskap: Salmar LänUpptecknat av: A. G. PetterssonHärad: SöråmneAdress: Sillhärda HalmgårdSocken: WillebyärdBerättat av: Kajsa WillebyärdUppteckningsår: 1932Född år 1496 i Willebyärd, gäsmåla

MINRE TIL FÖRITTELSE

Uppteckningen rör sig om brösttrykksdammar, och där behandling. Bröstsjukdomar.

Här vill vi i korthet återge några goda råd och menningar efter den gamla hederigamman Kajsa Willebyärd's behandlingsmetod, angående brösttrykksdammar, som är ganska farliga och ofta förövar människans liv, vi börjar här med levern Leversjukdomar, som man angripas på många olika sätt, hos såväl yngre som äldre genom stark förkylning, som utveckla sig till inflammation, svullnad, hårda bröstlar, som övergår till en mellanholisk uppläring, då där s.k. gulsoten har angripett levern, man märker ofta stichningar och en lundrig och ihärlig värk under revbenen i högra sidan, som övergår till hårda ballningar och jämn medel, som medför blöhet i sennett och matthet uti hela kroppssystemet.

som medflör gulachtig utrot, och stundom bränningar med
fräbröptningar. Har även urarta sig sig till fästoppning
då lewamang yernst värkställes, med tona rågmjölsvälling
dät v.s. spadett avhohatt på gulraseblomstar, som man plac
har ute i markarna, dat är i vissa fall fördelachtigare
att leversyukdommen bäryar med fästoppning, då yern dat
sig tillwanna ganska fast vad syukdommen härledar sig
ifrån, på så sätt att man gulnar i huden, dat vita på ö
gannen blir gult, ja själva naglarna på händer och föt
ter blir gula, då ut man yernst vad mederin som är bäst
lämplig för att förhindra en vidare spridning i kroppen
dat första man anlitar är gul marot som man bakar
och rivar, lägger revelt uttrett på en linnen duk medan
dat är varmt och dänhar dat med täpentin, och lägger
dat övar hela högra sidan, så fast dat är tätt upplä
tes dat med spadett som rättarna hohatt uti, så bakar
man 5 à 6. gulsparvar förska, man drickar spadett sam te.

äter upp sparrarna försbra så myckelt som ätas han
däråfter äter man upp en tommad grönköling, så bit
efter bit dag efter dag under fjän dagar, under sam-
ma tid förträttar man att ömsa med maratgräten
ett par gånger dagligen, samt dricks en tebland-
ning av vittslävar och smörblammar som sam-
mansättes med två delar vittslävarknopp eller blom-
ma, och en del smörblomma, även dessa örtar in-
samlade under sammaren och torra, var fallett av
myckelt svårartad besmufferhet tog man till äder-
järn och avtappade en del rymlig blod från högra
armen, även ett par blodiglar fick tyästyära, som
man satte under revbenen på högra sidan, när uti
vanliga fall var rymdammen tillbakagången efter
nio & tio dagar så att all fara var övad, och dän ry-
me hade återgått på sin vanliga hudfärg, och dät
gula var helt försvannett och patienten på bättringsväg.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Lungsjukedom, villhet man nu kallar lungrot. 62

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lungsjukedom,
lungrot.

MINORE TILFÖRITTLIGT

denna sjukdom är en svår plåga som vi alla veta, och är
utei de flesta fall obotlig åtminstone om den är någont
gammal, och väl inrotad. män hysa valbäry botade
dock många under sin värksamhetstid då man anta-
de känne i god tid, och de som brände färtara vad han
ordinerade, män vad går man ike för livett om hjälp
han finnas, män nog var det svårt att pågå under
6 månader, man skulle äta upp en färsk rå halvlanga
varje ricka, den skulle vara väl hackad och masad
dät skulle ätas varje kväll en mindre portjon med
söt grädde till, på morgnarna skulle dät vara en de-
lig portjon rätt halvsmält på samma sätt hackad och
masad, till dätt smält skall man ha te, som är tillagadt
av bohmissa och göhmat män endast blamman, av dän-
na ört, tre fyärdedelar bohmissa och en fyärdedel av
göhmatsblammar som koktes till sammans, och silades
av, dätta te skall drickas varmt till dät rå och färsk smältmasett.

dät var hämed meringen att hämed läha den skadade
 lungen och på samma tid uppföda en ny lunga, vilkett
 också lyckades braya uti många fall. Han hade många
 livord om sig under sin levnad för sin jälsamhet.
 under samma tid skulle man dricka en sorts te som var
 tillagadt av en del malört och tre delar råbönor endast
 övre delen av dessa örter som brades, silades utav och
 drabs varmt, dätta te eller dricka är avsitt för att hålla
 magen i ordning så att avföringen blev regelbunden
 och ordentlig, och är även välgörande för hela inre or-
 ganett, dät skall drickas en mugg på ett halt kvarter
 två gånger pr dag en halv timma före maten, ännu
 en medisin till måste dät vara som är ganska ählig
 att taga emot, dän skall värka välgörande för lungen.
 dän var sammansatt av avkokad stensätrot och tal-
 barsolja, av dänna medisin skall man ha en matshed
 en timma efte kött och lungpartusjanen morgon och kväll. —

lyskades icke dätta så att man märkte någon förbättring, tog han till en kraftig diet av fett och kraftig mäs och tättmält föda såsom jördhalvbröd, fisk, strömming många slag av vitt, läns och haninar, smör ost och rå ägg, söt myälm och gredde, alla maträtter lite eller inte salt, färsk havregrynssoppa brödd i myälm, och asyratt bröd, till extra dricka ordinerade maysa vassel efter mäsmyälm och söt myälm som varmes upp tillsammans så att man kunde taga ifrån asten, så fisk patienten dricka vasslen vid behov även havremyälldricka var hänligt för dän lungnycke, man lägger fint havremyäl i vatten och rör omkring dät, dät blir en god, hållsam, och välgörande dryck för både mage, och bröst, och även skötta kraftar. Dänna kraftiga diet bekrämyade maysa med stor framgång för att bilda kraftig fetma bringa lungarna för att häva nyckdammen, och på dätta sätt förlänga livet.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Hyärtfel. 3384

65

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hyärtfel.

Dä dät var fråga om hyärtfel var ike haysa valbäry
sig på att stå till styänt. dä hänvisade han under alla
förhållanden till läkare, dätta var för hänne ett uppdrag
som han ike ansåg sig kunna taga på sitt ansvar, man
var dät endast fråga om orolig och oregelbunden värk-
samhet under nätterna, ville han gärna rädda en yälp-
sam hand, han hade dä asinidroppar blandade med
kamfantalya, så pass tilltagna med tillsatsen att han
var säker på sin sak. Den syke fick dä taga högst
tio droppar en timma före att man gick till sängs
endast på kvällarna, däsa droppar tillagade han
själv, ty asinisk var tätt itthamligt på dän tiden
män han begagnade ike mycket av dän väran uti
sina medelstinar, dätta var endast för att hyärtat
skulle på en yämnare gång under sömnen, och avvärya
några särskilta anfäll under sömnen med obehä-
liga drömmar o.d., som alltid hemsökar dän som har hyärtfel.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

för att underlätta sömn och bättre so under natten,
avline-rade hon rågmjölgröt kokt i vatten lättsattad
eller ofta havregryngröt kokad uti smammad mjölk
men i båda fallen färskt oäfst enbärsvihta till
dopp eller ofta dricha ett par muggar till, samt starkt
sötärtsmag om bröast och skoldra, d v s. man av-
kokade en god portyan sötärt, som man doppade
en linnen duk uti, så tog man även de avkokade
blommorna och bade ut på duschen och svepte om dät
om bröast och skoldra då där behäftade skulle läg-
ga sig samt med gott påhåll så att dät varma kom
till hjärtat, härmed fick hjärtat en jämnare och
kraftigare gång och sömn och vila blev ostörd under
natten, stanna dock har även staschäl som var
hembragt, liksom knappe förbygd hon absolut för
däm som varit behäftade med någon sorts hjärtfel.

TILLFÖRLITLIGT

vanlig bröstsykta, som är tillfällig. 64

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sådan bröstsykdom uppkommer i allra flesta fall
genom stark förkylning och angripas såväl huvud som bröst
och ofta ärosgår till feber i hela kroppen, då då bröstsjukdom,
ger sig tillkänna med stichningar rakit genom bröst förkylning.
Det med smärre marshall då är icke långt ifrån
långt borta, då man hämtade Mayn valbär till en så-
dan sjuk människa visste han allt för väl vad han göra
skulle, snart var han färdig med en doshet av Syph-
lete mycket starkt, han tog ett kvarter av dät var
om teett slog däri ett kvarter starkt brännvin som
dän syke fick dricka så fort han kunde få ned
dät, därefter lindade han in dän syke uti varm
torpentinsduk mäd varma jähälsen så att dän
syke kom till att smettas ut af dänligt en sådan
patient vårdade han själv på stället de första
nio dygnen till all fara var öfver, han förnyade
sin dätis så ofta hällen öppade sig under de första tre dygnen.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

efter hand mensade han på spitrassanen och öhade
 på teblandningen, efter de farliga nio dygnen var lych-
 ligt övar togs all spitrassanering bort för dän syne,
 och ändrade på teblandningen med att använda tre
 fjärdedelar källete och en fjärdedel lakritsrot som
 skulle vara välförande för både bröst och magen,
 efter nio dygn tog han till en blandning av
 sötart och rosmarin, iuxer på gamla bokstammar, dän
 traskades och myölades sänder en lika del av varys
 i vicht, samt havremyöl som haktes en gröt utav i
 byrsklava, dänna gröt belades skoldrarna med för
 att på så sätt dra ut dän återstående sjukdommen
 som ännu fanns kvar uti longfäcken, då dät tredje
 dygnet var lyckligt öva och dät visade sig bättre
 på fjärde dagen, kunde haysa volkory trösta de när-
 stående med att dät värsta var övar och att han
 säkert skulle övasvinna sjukdommens brav på dät nionde dygnet.

 MINRE
TILLFÖRLITLIGT

lä man har lidande i maggräsen,

3384

69

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dät fins mäniskar som ofta kånner en obehaglig värth
eller spänning i maggräsen under bröstet invid hyästtrach-
ten, och tycker att hela bröstet är lidande, dät är där van-
liga ihammen som ofta påhammar en del påsar som
förtär olämplig föda som magen och förmär avvärka mår-
der normalt förhållande och tid, datt går att dät bildar
sig ohärliga gasar i magröcken som i h går sin naturliga
utgång män går i stället uppåt, och blir i h. värspän-
ning som stoppar sig under brösthagen i maggräsen.
den syke tycker att hela bröstet är lidande, män är dock
friskt, män tycker sig ha bröstveda värth och ångast
och vet inte als vad sjukdomen härstammar ifrån, män
har dock sin uppenbelse ifrån magen, män dät är bätt
avgjäft med kalla valbärs sura etterdroppar som var
och en kan skaffa sig på ett änhelt sätt både bätt
och billigt om man vill uppåra någon timmas
arbete för att anskaffa sig den nätlige medesinen.

Lidande i
maggräsen.

TILL FÖRBITTIGT

man pappar på tidigt på våren så snart träden sätts
sax, och borrar ett hål uti en björk så att man kan få ut
laven som får renna ned uti en span, då man fått ett stap
lave i spannen, gör man bort till en myrstack, gör ett
färdlypning uti stacken och sätter ned spannen däruti
då myrarna hammar upp då solen värmar på, brupar
då ned i laven vilken de tycker om, får då sätta
då innehållar, fälden blir att de dränkar uti laven
och efter som att myrarna har legat inne hela vintern
är då väl fallna med etter, man låter spannen
stå kvar under fyra i sex dagar, på sin plats får att
på detta sätt på så många myrar som möjligt, ju
fler man får i desto bättre droppar, man låter span-
nen stå med myrarna uti ytterligen ett par dagar
efter det man avhämtat då, får att myrarna skall
få hinna att ge ifrån sig allt sitt etter, vilmett iske
avgår får än myran dör, och han måste dö av sig själv i laven.

MINORE TILFÖRLITL

efter att alla myror äro döda silar man av dät tan-
 na som hållas ned uti flaskor och braskas ordentligt där
 dät får stå under fyrtion dagar för att få sin jäkning
 varäftar man tillättas dät med talbassolja, dänna olja
 utpräddas av gröna talhattar som äro nybildade på träna
 och bär plömmas i 8. v. 7 de ricka, efter viktalett, de måste
 vara mycket små och späda för att få så mycket mer
 olja av däm, man slår i en tredjedel talbassolja uti
 myrpressen och sammanskalvar dät, syrorna droppar
 på bättre med några droppar gammal tranbärssaft så
 är di klara till intagning, för dänna mykdam här
 är föga om tar man in en tesked två gånger dagligen
 en halv timma före maten under fyrtion dagar
 och mykdammen försvinnar, och man blir friskare
 uti hela bragsystemet äv man hänt sig någon
 gång förr, denna myrpress, sene etterdroppar är nät-
 tig för många andra mykdammar, blodd annatt för präsan.

halikh och väderspänning i vanliga fall.

72

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Therik.

3384
vid vanliga förkrammade fall av tillfälliga halikh och
väderspänning som stigar upp åt mellanyrdett som
även åstadkommar svåra plågor och även angripas
huvudet med värk och får övrigt slapphet i kroppen
och uppkommar genom dålig och illa lagad mat som
är olämplig för magen, och härigenom blir avföringen
tunn och oregelbunden, och samtidigt tyckas man se
ha värk uti själva bröstorganen men man vet icke
vart, då podras fört luvemang för att läsa de gamla
värtar som finnas i magröcken, och därefter taga till
Knytt valbärs modabäddar som är tillagade av
starkt brännvin eller ren sprit med lite vatten uti
sammansättningen, är malört, divelsträsk och libstich-
rot, tre lika delar i vicht, lät för stå och suga en tid
icke så noga med tiden, därtill längre, ju starkare, avslas
tappas på flaskor, tagas en matked, och fällnad och värk
försvinnar på några få timmar.

Huvudvärk både med och utan feber! 43

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Huvudvärk

INDRE TILLFÖRLITLIGT

och är av många olika slag, och kommer dels från magen
och dels från bröstet, även utav förhufning och kalla
fötter denna senare huvudvärken ger sig tillkänna
genom snuva och sprängning öfver näsan mellan
ögonen, då tages ett kvanter av hvar valbärgs fyra
blandade till med två glas brännvin uti, samt läg-
gar kallt omslag om pannen med ättika uti, dät
tar hetta och smittningen bättrar snart, man skall
vara väl nedbäddad uti varm sängsläddas, på
två å tre dagar är värken öfver och skuvan borta.
Teorna är blågullbär, hälsleäslöv, mörkblomma, och
rygblisar, lika delar i sammansättningen efter vicht
silas efter kramningen under en timma och drickes
så varmt man kan förtära dät, är ett utmärkt
medel att tillgå vid all förhufning om man pas-
sar på i god tid, och kan härmed förhindra de allvarli-
gaste förhufningsrykdammar som kan bli farliga.

den huvudvärk som hästammar från magen inställer
sig i vanliga fall då man har förstoppning, och förvin-
nar i regel så fort man fått laxermedel, och är härtill
dät märt lämpliga en diokant av rebarlee rot och stend
sättrat som man dricker en morg varannan timma till
dät hårda lösningar i magen, och man börjar på av-
färing, då stoppar man tvärt med att dricka mer
fär än man får se hur dät avlöpar sig med avfäringen.
dän huvudvärk som hästammar från någon tillfällig
brästryckdom, och är vanligt vis även av förkyllning
är mycket häftig män icke als farlig och går snart över.
fär denna huvudvärk ordinerade icke några valbär
någon medisin, annatt är till att dricka ett stort
glas bettervatten tillagatt av suräppelsaft, och slän-
saft, till sammans, tillättningen spelade als ingen
roll vid dätta, män skulle drickas vid sängdags på
kvällen, påfyande någon var värken borta.

Myrrhuhudammars bekvämlighet och användning 5

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Myrrsjuksdomar.

MINRE TILLFÖRLITLIGT

Myrrhuhudammar han hämma på olika sätt, dels
genom slag och klämmande på underlivet, och dels genom
starkt förnyning i rena livet. då man blivit avantligt
hall och hänt förskilningar mitt öfver ryggraden,
som hännas med en djup och ihållande värk på sidan
av rena livet, var på i der i tning på armen eller foten
på samma sida värkställes, äventuellt knapning eller
igloo togs i anspråk, i första hand då hvar som till
dän spåke för att uttränga hur pass kraftigt ryuren eller
rygsnarna var angripna, ifall han vågade förträtta
med sin behandling, eller hänvisa till läkare, var
dän av lindrigare art så dät icke sedan öfvergått till
röta eller dyligt så tog han genast ite med de
medel som stod hånne till buds och var av hånne
hänt och välyörande, då blev dät genast varma bad
öfver medyan och rena livet, dät var s. h. saltbad,
varmt vatten och salt däri, som skiftades om med, —

två gånger i timmen till värken stillade sig, var värken mycket ihållande och långvarig, märkte han att där fanns stenbildning i nyroten, då sådan bildade sig sig i nyroterna medfälar värk i reka ryggen och nedre ryggkotorna, detta är ett stort bevis på att man har nyrotlidande, och ger sig tillmännarna övar häftarna och även i reka liuett ger tillmännarna var nyroten är belägen, man man rätta och placera varm baden därefter, samt att dricka mycket tunn havregrynssoppa så varm man kan förtära den, och så stora mängder man kan förtära, efter två å tre dagar sänder sig dessa stenar och fallar ifrån sitt fäste på nyren, som då trängar sig ned uti urinblåsan, med följande att det medför urinstämma, som är ganska förligt om ische snar yälp mellanhammar, det kännes straxt då man kastar sitt vatten det medför svära plågar i vattenröret om sådant inträffat, och kännes även

INDRE TILLFÖRLITLIGT

värkningar och kändande nymt hela pangfästet, för
 man då icke lämplig bot samt afärtar att, han dänna
 avsändning uti blåsan åter sammanledda sig och för-
 färsternas, så länge urinen är gräslig och gräblig kan
 man lysa en viss förhoppning om att det kan av-
 hjälpas med att äta 30. till 40. rönnblår-prär dag, samt
 dricka spadett efter 50. ä. 60. helt svarta enbär som ho-
 has i ett hvarter vatten, två gånger dagligen, och då
 man går till sängs tar man in en tesked pulver-
 radd alsten, dän tre extrakt är starkt urintäande
 medel som även färtar stenbildningar, alstenspulv-
 rett tages i gammigt vatten eller tan havresoppa
 män hälet i mydarriste om sådant fins till handa,
 med dän preparat läsar man nästan dän vär-
 ste urinstämma, om dän ey är allt för gammall,
 under samma tid bär varmt vattenbad ofta före-
 kamma, om rena linett pangen och pangfästet nymt om,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

urinfrästappning förhåmmar även hos dam som
får ett uttövärande liv med kvinnor som icke är
fält friska i underlivet, män kan fort avgäta sig
med denna beskrivna behandling om man passar
sig i god tid, för då skold må det rekommenderas
till alla händam, och är medel som hjälper för
alla sorters urinfrästappning, man kan även få
denna farliga åkomma genom en dröm att man
är i mantacht med kvinnor, så att såden gör
villkett är ganska farligt ty det stannar uti rö-
rett, och förhåmmar mäkt för ännu män uti 40-
ä 50-års åldern ja stundom ända till 60-år, kända
valbär, fick besöka många sådana, och gav
då det beskedet att de skulle anlita kvin-
nor mer än en gång i månaden för att und-
vika detta obehag som var av farligaste art,
män kan hjälpa alla som anlita henne,

INDRE TILLFÖRLITLIGT

denna farliga sjukdom upphämmas även av opastliga
dryschar och myskettförtärande av tarr och hårdsmält
bröd ty däriigenom blir urinen tyock och grovmlig och
svår att urföra och har stor beröring med magen och
avföringen. Här några lysande exempel på pådavaner
och dricksvanor som ofta ger sig tillkänna för urinen.
då man dricker dåligt gäst dricka s. h. kallt där
gästen icke skiljer sig från dricksmätt. dät tyocka
samlar sig i blåsan och földen blir att rött stappa.
muskett begagnande av starka dryschar som dödar
sig till blåsan i förtid. dät ärtadhammar svallnad
i rängingen. för villkett man måste dricka libsticht
te som läkar och ränsar rängingen, kraftiga mjölk-
rätter såsom hård ostkaka, beynost och sätast
renas icke till sin fullhet för än dät urlöpar blåsan
och ränsas med libstichte. även magen lidas av den
hårdsmätta földen och ofta ärtadhammar förstoppning.

då måste lakemedel anlitas såsom strakt varmt rebar-
 bete blandadt nått med myskett fint havremjöl och smält
 smör, dät måste gå fort så dät icke stoppade för fast
 it. hända hällen på en och samma gång då blir dät
 snart en dödlig utgång. vid sådana tillfällen viste
 våra förfäder var knapp nödvärj dögde till, man
 anlidade henne från både när och fjärran han var
 alltid beredvillig att stå mäniskarna till tyväst
 med dän gäp och di handshapar han var uti be-
 sittning utav, som var henne ingiven av en högre
 macht, han ryste och brände till mäniskans inre och
 yttre organ och hade medesin för alla sjukdommar
 som öfverades hos både mäniskor och dyur, men uti hu-
 vedsak dät mästa utav godens ärtar, trallhassten
 unduek han, ändå han vart i besittning ären
 av dän, män han begagnade sig icke lärutan
 utan uti största nödfall för att vutarbete annan tralldam,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Ströket eller stukad brösthinna

81

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2384

lätta är man ofta osak till själ. genom orörlig
fästning eller sträckning med övre delen av kroppen
såsom fästom ganska ofta under våra förfädas
tid på grund av de många kraftmätningar man
och man i mellan. och under alla förhållanden på
de stora halaren som väcker i flera dagar med mycket
fästande. och intagande av spirt. då man skulle ligga
baktämlig på galvett och gå upp i rak ställning med
två man som lig med knäna på hans bröst och håll
sig fast i hans med armarna om den liggandes hals och
skuldra, det var en påfrestande kraftmätning som strama-
de på bröstinnan. och många var de som tog skada där-
av och måste anlita kända valbör, även vid ett sådant
tillfälle räckte han den nödlidande en jälsam hand
han var icke rädd, han försökte göra vad han kunde
och uti allra flesta fall lyckades det för honom, han ville
göra alla människor gott så långt hans förmåga sträckte sig.

Sträcket
brösthinna.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

och många sådana mäniskor som hade ställt sig uti egen
ofärd och var själva villkorade till en såhär död för egen öfver-
samhet lasta och stort sinne, men han kunde hjälpa dem då
de anmälde sig i god tid, händes räddnings och läkemedel
var en sorts droppar som var sammansatta av tre sorters
örter och asinik, och en den fänte sort som jag ytt värt i
han beskriva dät var färdatt och hemligt, och var uti na-
turvetenskapen endast för händes själ, tillsättsen bestod av
ballaminblomma, ibrodd, och pianrat, samt något asinik
en mindae kvantitet, och jag vågar påsta dät fänte pre-
paratet var något av den vita armen som han genom
ett under han ätt infänga, men uti alla händelser
var de vätyörande källoröpparna som han brallade dem
före behandlingen måste magen fullständigt renjäs från
gammal avfäring, så att icke sådant icke förlorades un-
der de tre första dagar till någon högre skala för att
icke några särskilda påfästningar skulle äga rum,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

under tiden behandlingen pågick, måste den skadade
använd endast små portioner av lättväldt mjön
mycket starkande föda som icke förorsakade några
rubbningar i magen så att avföringen blev hård
och oregelbunden i avgången så att några starka påfrest-
ningar föreföll. så att det förorsakade det skadade
bröstit på bröstbinnen, karett, smär med sött
bröd, på äggulor och smör, med linfrövälling
had i mjölk utan salt, rågmjölkgröt med mjölk på
kvällarna, o.s.v. på morgnar och kvällar en timma
efter intagen föda gav han den skadade 50 drop-
par av sin välförande medecin, och omsirade
bröstit hårt med en linneyärod, på 14 dagars tid
lyskades det några vällärog att på den skadade
litenstund, när förbyrås dän kunde att utföra
något påfrestande kroppskunde under en månad
efter dän tiden han lemnade honom åt sig själv.

Landskap: Skåne länUpptecknat av: P. G. RittersonHärad: SävarnäsAdress: Lillhärda kalmarSocken: WillebyåraBerättat av: Kajsa WallerbyUppteckningsår: 1932Född år 1896 i Willebyåra kyrkby

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om närsfeber och dess behandling. Närsfeber
 Willebyåra benämnde denna sjukdom för brännfeber. (brännfeber,
 "brännfeber" män var i själva verket vad man nu brännfeber.
 i våra dagar kallar närsfeber, varför man som
 vanligt vid alla påkommande sjukdomar först
 tog till läkemedel i sådan kvantitet och olika
 sätt, som den sjukte tålde, så fort febern bryter är
 matlaster borta, män man bör icke under några för-
 hållanden påtvinga den sjukte någon föda för än
 han eller hon själv födrar det, det förvärrar febern
 och spreten tar till. sjukdomen kallar den sjukte
 vid liv flera dagar framåt, män med sin och lagom
 varme som häls och bäst han regleras i ensamhet som,

någon fast föda bör under alla förhållanden icke till-
 föras den syke under de första åtta dygnen, tillhärslen av
 födoämnen bör så vitt möjligt icke med tanna och sap-
 tiga föremål, såsom saftar av vaxehanda frukter
 och bär undantagandes saft efter kalla, ären tran-
 saftsoppa med något havregryn väl hahta uti, liksom
 så ärenhet vattensvälling av havregryn med lite socker
 uti, ären havregrynsoppa haht i skinnad mjölk,
 eftersom som denna sjukdom är het och mycket brän-
 nande uti inne organen bör icke gammigt citronvatten
 icke fattas på ordett för att den syke födrar mys-
 kett och ofta vätt try den brännande sjukdommen
 födrar dät, och då är citronvatten dät lämpligaste
 och står i första rammett för all annan dryck för
 utom saft av svarta vinbär om sådana är till-
 gängliga, denna saft i gammigt vatten matas beta
 närsfeleken och vaxe annan sjukdom, av lindrig och svår art.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

narrefeleern ger sig först tillhänna med huvud-
 värk, och maktthet i armar och ben som nuchtar för
 kroppens tyngd och tyngar sig ha en tyngd öfver skuld-
 rarna, samt stundom med yrsel, och huden påga i fle-
 raplygn för än dät farliga utbrättet angripas
 för allvar, allt intill dät kritiska nånade dyg-
 nett man man få gå sådär hängsmelnyke så
 haysa kallade dät. då inställas sig febern för all-
 var, om icke de yäpande åtyärdat nicttagets, som
 är ganska ändra, män dock motande och bräftiga
 män för dän fast, fot i mänishatkräppen är dät
 föga hopp om räddningen, och när i vanliga fall
 sin hödpant, taltte å fyantande dygnett, då döden
 inträddar, om en fin och bräftig behandling överser-
 nas dödsbränett för tillfältett, då den syubne svä-
 rar mellan liv och däd till dät 22:ra. t o m.
 dät 25-te dygnett, då bättring inträddar och livet är räddatt.

MINDRE TILLFÖRLITLIG

den gamla behandlings-metoden.

84

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

färst fint kachatt och väl böst "krassatt" tall. och
grannvis tillsammans besedes tyg och uti en tunn linne-
duk som indränkes med myrbränsnsvatten. här
lägger man dän syke. spår om hanom dätta fast
och lindar hanom ströddigt med tyg. rullen linda
dätta upprepas och förnyes dagligen varje hväll un-
der dän tid som febern mest ansett har vid och
och bröst. inre medelning under samma tid skall
vara 30. å 40. droppar kalamindroppar. tillsammans
med 30. å 35. droppar narvdroppar. varje hväll. samt
två glasser starkt senätsle med en glass starkt
bränslin tillsammans varje morgon. en glass mitt på
natten smätsstillande droppar. av ether och arsenik med
vatten. 10. droppar av dätta slag. och såsom anfäringes-
medel endast lavemang med tunn linfrämjätvälling
med salt smör uti dätta vidtages en glass vartredje dag.
dätta behandlingsätt har fräkt livett på handvrat. under några veckor
tid

ANDRE TILFÖRLITLIGT

Höga valbärs ordinatorien var alltid sträng mot för-
mycket födaemnen åt den allvarligt syke, endast tan-
och lättmätt föda, som var under lätt avvärkning för
den sykes svaga och organ, så att icke några plågsam-
ma anplåningar ställte till för den hast antagne patien-
ten. Känner uttal var alltid, tag icke lurtigt av den
syke stacharn med en mängd hårdsmätta födora-
ror. den syke där icke av svält, så länge sjukdam-
men arbetar i hannan, för si sjukdammen uppehål-
lar livell, när sjukdammen vänder ätar då läggar
vi medersinen åt sidan, och börjar att medersinera
med god, kraftig, och lättmätt föda, som icke ska-
dar den sykes tillfrisknande. hon avlade där
strängt vad födovägar som skulle användas
den första tiden efter tillfrisknandet medan
som patienten var som svagast, ja hon var alltid
full av omsorg och välvilja för sina medmänniskor,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Wärk i
allmänhet.

Sjukförskallning.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Wärk är av många handa slag, och har funnits till
även under våra förfädas tid, en del värk har mannat
färdigas mät lämpiga medel, och en del värk hade
man icke frigöra kroppen ifrån, bland annat är så-
dan värk som uppkommer av idelförhållning farlig
att driva från dän ene lemnen till dän andra, ty dän
stannar under alla förhållanden inom kroppen, så
länge man har dän i armar och ben, hvärken och
handbogar är den icke så farlig, men släpper man på
dän med kraftiga och drivkraftiga medel kan dän
snart äroga till de inre organen som har mindre
motståndskraft såsom bröstet, i synnerhet hjärtat
och kan istadkomma blodstopp, och hjärtförlamning
som kan medföra en hastig död. Likaså är dät om
förhållningvärken angripas huvudet och kan istad-
komma förtelödnung uti både ländrigare och huf-
tigare anfall ända till slem gångar för än man dukar under.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

mån pålden blir dån att dät prämar livett ur den
 olychlige sam pålett offer för dån väsh som hammar
 utar ädel förhållning. man haen derför icke ta
 brat dånna väsh, mån man han förkendra dån
 att utreda sig eller förflötta sig från vadar och brä
 upp it ävartlivett genom lämplig behandling, jag som
 nedskrivat dätta fikh dånna väsh: 1927. man stater att
 av läkare, mån raktat dät. fr. i. b. har jag hållet
 dån i smalleken och bräna allt fortflövande och
 hoppas framtiden bästa, dach med häpp i ena handen,
 dät är att använda mayra valbärs sopabod som
 tillsättes med vasslerbättar och vittsippas hela ärtan
 med rot, samt sada som kokas tillsammans, och badas
 på grundligt två i tre gånger i vickan och amlindas
 hårt med ryllen binda vid sängdags. badett bär vara
 så varmt man kan tåla dät. på dätta sätt kan man
 hålla dånna väsh på mindre ämtliga platser inom kroppen.

och svedelutsbadett fäer i hvar och en av dem! 21

3384

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gist.

vanlig arbeta och ystetvärk han fått betas om dän
icke är allt för gammal och inrotad, dän mår flötta
sig har som häst, så följer man endast efter mäd
hans valbarys förmåhet med sitt uti, samt
någott vittmak, och varma sandpitar på dät väst
angripna stället oarsitt vad värken är som väst,
man badas med dät varma badett övar hela kroppen
och trär på sig någott yttelt närmast kroppen
och lägger sig gendit i varma blädder med
små heta sandpitar vid de platser där man mår
när värken vara väst gripande dör stichningar
och värkslag gör sig känbara, på någon mind är
man fått återställd, när öppas sig sigän om en tid, di
förfärlar man på samma sätt, dät brukar återkomma
tre gånger, män därefter förminnar värken för
alltid, om man tar till denna behandling ordentligt
för varje gång dät inträffar, handratal har blivit borta av dät

INDRE TILLFÖRLITLIGT

Landskap: Hallar Län

Härad: Gagnef

Socken: Wimepyärda

Uppteckningsår: 1932

Upptecknat av: D. G. Pettersson

Adress: Gillehärda Halmgård

Berättat av: Hanna Wulfsberg

Född år 1896 i Wimepyärda, Gagnef län

Uppteckningen rör sig om sennebygdarna i allmänhet, Sinnebygderna
 De förstnämnda fattas hos en människa, är det en farans-
 va hände sjukdom, och hamnar på många olika sätt,
 genom lagbrott och mycken våld, som angriper jär-
 nan, genom för högt och övrigt strängande arbete som
 förläpper hela näringslivet och till sist ansätter jär-
 nan, genom mycket lärande uti s. h. religiösa böcker
 som totalt fördämar människan för evigt, genom
 s. h. olycklig händelse som är nästan det mäktigaste
 de och farligaste galenskapen av allt annat grob-
 leri som sennebygderna människor kan råka ut för
 när allt detta kan användas, om man börjar i rätt
 tid med den passande och för behandling, efter många valfärdiga
 metoder.

1- dryckenskap som öfvergår till s. h. dille, "dilemum"
 då man ser onödliga synar av allahanda figurer då
 har det nästan hamnadt till sin höjdpunkt och angripett
 sporan så hast att förståndet är totalt borta och det
 har öfvergått till raseri, och är vid sina tillfälligen
 mycket farliga och måste öfvermannas med våld.
 Det vanliga är att en sådan måste sändas bort till
 något sjukhem eller hospital, män med haysa val-
 berys behandlingsmetod dröjer det icke länge för
 än man kan godt lita på den sinnssjuka och han
 normala förstånd återhamnar, och han blir fullkom-
 ligt frisk, det gör icke an att på en gång taga ifrån
 honom spriten, det skall gå sakta, med sin medi-
 cation, män man skall och blanda en del sprit
 uti allt vad han skall förtära, på detta sätt får
 han en sådan ledning till sprit så han bräcks då han
 endast får känna loften säras, och földen blir

Delirium
"dille"

INDRE TILLFÖRLITLIGT

att han tar avsky från allt vad sprit heter, man
avslutar denna brisidur med ett glas beska drappar
som är sammansatta av malört, två delar vatten och
en del sprit, pr. dag ett vackert spetsglas, dätta järn
att han får allt för mat, och under tiden veler för
ståndett iter fram allt mer, under tiden bär den sy-
ke icke lemnas ensam han bär alltid ha gemytligt
sällskap som håller honom med glatt och nöysamt tal
och lått liv dätta förtare framtröpar förståndett
och så tagar man honom ut och gör omring och uti
småstundor låter honom utföra något lät och
trivialt arbete, och behandlar honom alldeles så
som ett underårigt barn, under tiden skall den
lidande ha några närvarande drappor som han
vara vänliga för honom, såsom pepparmyntdrappor
blandade uti lavändelalya är utmärkt välförande
och frammanstrar förståndett ganska fort.

MINORE
TILLFÖRITLIGT

2- genom öfveranstående arbete samt genom snällhet och
svält, och ehoniamiskt grabbleri, som har dräutit många
alyhaliga människor in på galenskapens bana, och har
under tiden öfvergått till sådan slapphet uti hela namn-
systemet, att det stötligen öfvergår till kurerad och
angripas sällan till det öfvergår till full galenskap och
förståndet helt förminnar, för en sådan människa för-
nas vila med stark föda och en god omgivning av glada
människor som avhåller sig från att tala om dötta och
nämiska livets besty och öden, men i stället talar om
nöjesbestariar och förning av nöjen och underhållande
lektyr, och under tiden identifiering till man får bort
det gamla och sjukliga blodet, och under samma tid in-
planterar nytt och friskt blod, och en sammantblandning
av halvblod, dock kallt vinblod och rödvins, som
frammanstrar blodtillflödet uti större skala, man till-
för den nyhet av lämnar doser så ofta man kan förmå

Sinnessjukdom
genom över-
anstängning
o. s. v.

ANDRE TILLFÄLLIGT

hanom eller hånne att taga emot, blodett sammanvis-
 pas med vinett meblar dät är varmt och myskammert
 från dyngett, vinett här och på vara braft gammelt för
 att icke leverar skall bildas sig, man lagar till en större
 dases it gängen med något stenbäste uti så hållas dät sig
 under sänga tidlar uti friskt rum eller hvällare, under
 samma behandlingstid givas man den sybne 15 ä 20. drop-
 par av malört, bränshämman, och spirit, med lite grand asinik,
 uti dät veras blodett och förökar abiter, dessa droppar
 tages, morgon och kväll före maten, är välgörande
 och givar den sybne god ro och stillamt slett, fram för
 allt fördras en glad och trevlig umgivnin med näsamt
 sällskap som alldrig sätter sig emot den sinnessvages infall
 man försäkras med trevligt tal undanröda alla tanga
 och besvärande tankar, på dätta sätt och behandling har
 många valbärg återställt många mäniskar till sant förnåft
 på ganska brant tid, och som blivett folt återställda.

Sinnes sjukdom
genom religiösa
grubblorier.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

3- hur många är döt icke som har mentat förståndet genom
att läsa stränga religiösa byrher, och blivit fallständigt
sakliga, dessa människor är i vanliga fall icke förliga för
allmänna säkerheten, man förtigast för sig själva, ty
de anser sig icke kunna leva, och bränner sig så olyckli-
ga genom sitt grubbleri, att de ser
sig icke någon utväg att existera på yarden vidare, man
måste allt gänt ha ett vakettiga övar däm och alldrig släppa
däm ur sichte, en sådan människa bär man i första på en
landshaffa de byrher som är stränga och skadliga för däm
att läsa, och ärsätta däm med annan lektysom är ett upp-
rieglade och tröstande innehåll som givar sinnet stadiga-
re tankar och bättre humör, som avlägsnar den tang och brä-
vande ändervärksamheten som trycker och bränner samvetet
övar den olycklige, och nederbucka patienten med alkaniam-
te, som bereddades av albat, vatten och brännvin, varefter en ideo-
bälning vidtog på vänstra armen, icke på påhåden.

efter idelbitningen givas man dän sinnessvaga något man
 fortätlit både före och efter maten, samt vid sängdags av
 de rogivande droppar som är beskrivna i föregående resäp-
 ta ofta fint hallbad på huvudet, samt tre gånger dagligen
 av sårsmilda dropparna, sammansatta av ysterns äp-
 t och droppar och leardroppar, en tesked åt gången. Dessa
 droppar var att befrämja förståndet med, dän före-
 gående blodleehandlingen tillämpades även för en
 sådan patient, ty dät synliga blodet spelar en
 ofantligt stor roll hos en sinnessvag maniska, och
 dät milda sättet som måste i dagaläggas av de skötan-
 de, mot de sinnessvaga, gör sitt till, uti många valbärns
 ordnaren ingick dittid med sträng skärpa, att alltid
 bemäta en svaghet med ett långt och tåligt sätt män
 dock glatt och uppriggande, som gjorde att den svagaste
 glände bort sin galenskap, och med tiden återvann sitt
 fulla förstånd, man får icke lemna en sådan ensam natt eller dag.

4- av alla gräbberier som våga människor fallas offer för
 är härskergalenskapen där allra farligaste, där övar sig
 ofta till sådana hysteriska anfäll, att där sinnesrabbade
 anfäller sina vänner och vill mörda dem och för övrigt
 vinna som hammar uti deras väg, di blir uti besittning
 utav väldiga krafter, och är ganska vädliga, man bör
 nog se till att den rabbadeliche hammar åt några va-
 pen eller andra skadliga föremål, ty en sådan toring
 trachtar endast efter att på göra sina mädsmän
 skada, vänner och familjers stor uppsiktighet väde en sådan,
 och i vanliga fall inträffa denna svårighet bland
 kvinnor, som på ett eller annat sätt blivit be-
 dragna av hvar genom särskilda läften o. d. och kan
 även förhållna genom sträng natur, en sådan sin-
 nesväg kvinna måste behandlas med största omsorg
 och försiktighet, vid ett sådant fall gör blodam-
 boppett det alla mästa, och familjers idelhetning och häppning

*Sinnesjukedom
genom olycklig
kärlek.*

MINDRE TILLFÖRLITLIG.

i närheten av födelselarna i större skålar, och framför
allt då månadsreningen var torr och uti ringa mängd
och under tiden med god tillfärsel med blodgivande me-
desin får nytt och friskt blod. Här var hvar valbärers
största önskan att få en sådan kvinna uti gräset
för att om möjligt rädda hennes liv, och hennes fram-
tids utricht för att återfå vad förlovet var nämligen
förståndet, datta lyckades känne uti öfvermått
med föräldrarnas samtycke, och vad gör man inte
för att rädda ett mänskligt liv, man får då ha överse-
ende med skammen, som våra förfäder hållt dät
för, mån dät gjorde att kvinnan som var fallit ändligt
från sitt förstånd, blev efter nedkomsten genast åter
stald och vid sina sennens fallt bråk, och dänna
sinnessvaghet återkom alldrig mer, dät gjorde att
blodam loppett uti månslarna, fick sin normala
gång, och dät dätliga blodet, fick sin normala utföring.

Närgrönd
Karlsta

under våra föräldars tid förhållande ofta en 1/2, närmare
härskan vilken var utav ganska farlig art och medförde
sådant grobbereri att förståndet höll och hållet gick bort
på ganska kort tid och däm som drabbades därav föll
ett fallitändigt raseri och blev väldigt för den allmänna
säkerheten. Detta inträffade i synnerhet ofta damar, män
även anghärrar kunde bli närgrönda av damar genom
tillfäll av någon trallmörning som talade hur man skulle
fräpapa män däm för att vinna deras hjärta och härskan
där är vad man kan kalla olycklig härskan som så
hant övergick till ransinne om icke hjälp kom den
närgrönde tillhanda i rätt tid. Det var ganska värre
och farliga fall ty sådana angripna människor ville en-
bart förgöra de människor som befann sig uti deras om-
givning. och man måste gå försiktigt till väga med
en sådan svaginnig stämme till man kunde förskaffa
det rätta räddningsmedlet, som måste gå genom tre mans hand—

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

och måste ske uti största ländam, d. v. s. man måste hava
av dän pässanens anfäring och även av urinen, som var
skyldig till den olyckliges vansinne man måste även ha
av den vansinniges anfäring och urin och sammansätta dät
i små portjannar uti mat eller dricka och på dätta sätt
på den sinnervalbade till att färtära dät tre gånger dagligen
under nio dagar, samt under samma tid behandla dän an-
gripel med dän medisin som Mayss valbäry ansåg vara
lämplig, och som var rojande och stillade vaseriet, så att
man fick so och vila, medisineringen värbställes som föse-
gående i samma kvantum, och samma droppar med tillägg
av valerian droppar som gavdes nyke mitt på natten,
resultatet blev gott och på en månads tid var dän sinnes-
valbade fullt återställd, med påföljd att de båda host-
sakantarna kom därefter till största hat mot var-
andra, och hande från dän tiden icke se varandra
mån allt måste gå uti ländam för båda förut de älphande,

Simonsapitel
av annen orsk.

senesrobbering han komma på många andra sätt
 såsom åt myåtan under någon sorg och halleri, åt levern
 under någon långvarig värk eller frokter för någon
 viss järren eller uti gräbbering något illa eller bratt man
 har varit i ländan, åt gallan under en häftig vrede
 eller bellerhet som öfvergår till raseri, allt sådant
 man förhindras och brattas om man vidtagas åtyr-
 dar i rätt tid för än det kommer att angripa järren
 allt förmycket, har man många vältäppl till hands
 så fort man upptäcker sådan svaghet har man lätt
 att hjälpa det, så länge det icke öfvergått till vilt raseri
 och våldsam galenskap, ätta är en mild giftblandning
 av ärtor, bestående av chäpplen, jordäpplen, flugsvamp,
 satsvamp, myrugg, kamfantspil, chäpplen växer på löven,
 dessa brannas, jordäpplen tages det innehåll som finnes in-
 om skallet, flugsvampen skolas och tages den röda skalen
 samt det vita skallet som finns på skalen, satsvampen -

ANDRE TILFÖRITLIGT

blures, skalen tages bort, och dät satiga innehållt tages
 vara på, myrväggen knussas och lägges till dät föregående.
 dätta preparat lägges till samman, uti en sätsebeare där
 man slår övar dät hela med kamfotröit, dät för stå
 och suga under fyrtan dagar varäftar man silar och
 klarar dät, och blandar på en fyrdedel lilyehamnvalp
 brännvin, härmed är drapparna färdiga att tages i
 bruk, av dätta rennerdrappas tages 50. drappas morgon
 medag, kväll, dätta meder in renar lilyedell, och fram-
 bringar sant förnäft, läkar de angripna lemman och
 sätter liv och rörelse uti rennerorganett till fullt normalt
 förstånd och de anda, tanga, och ängslande tankar och
 galibleriar inom haat, man dät invärkar något på
 urinen som blir trög i avläppett, därför drickas man tann
 sappa kokad, av tre lika delar, en del enbärrvört, en del svart
 vinbärsaft, en del sugat havnegrynnvatten, dät sammanbaktas och
 drickas morgon och kväll, dät är ofantligt lärande för urinen.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

3384.
Fluss finnes av många slag

105

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sårfluss

Sår som stichfluss som färdätmästa hållar sig inom huden,
är mycket iöfverande och besvärlig för den blädder som
uppträder på skulda lemmar i kroppen, denna flux hållar
sig mellan holl och skinn, man vet knappast vart,
den uppkommer i vanliga fall genom osent och sjuk-
ligt blod, orsaken i huden och täpta porar, därav
att man försammar badning och renhet i dät rytte,
för att bli fri från denna flux och blädder, är Mayas
vattbäns enriktad dät första som bär vidtagas, man
flöskar de nybildade enestrantarna till ett skräme
av en fjärdlingsswary fall och lägger dät i ett kar och
slår på tillräckligt med varmt vatten, så varmt den
flyttsige tal, kar får helt knupa ned i karott och man
tärkar äroar med något skivne så att ängar får
tränga sig in i porarna, varäftar kar trällas ren
i samma bad, badett bär räcka i 15 à 20. minuter så att
porarna och huden blir fullständigt renyarade och öppnade.

3987
uppkommen från en badett dachades han övar med friskt
vatten, så baddade man ner honom i varma bläddor
under fyra timmar till man tog varme och blodet blev
upplöst, varäftar äderlatning vidtog för att få bort den
synlige blodet, dänna behandling upprepades åter på
tredje dagen på samma sätt, man tog ett knapt kvaster
blod åt gången, varäftar man insmorde hela kroppen
med näslefrö myöl i hamfartolja, dänna senare behand-
ling upprepades varje kväll under nio dagar, under sam-
ma tid fick den angripne dricka en kopp senäste blan-
datt med ormbonbrat, sammankokatt, som fick in-
tagas morgon och kväll före maten, man fick iske
vistar suppe under dessa nio dygn, hålla sig inne i varmt
rum, fördöktigast att ligga nerbäddad i varma blä-
dor under tiden, samt ett varmbad med något aban-
ute vattne ett en gång i veckan en tid framåt, dänna
behandling gör kroppen fri från sådan fluss.

utslagssjuk visar sig bäst på de angripna lemmarna
särsk. ögon, öron, näsa, och för övrigt hela ansiktet, händer, Utslagssjuk.
och även andra lemmar på kroppen. Däna behandling
sker mäst bad alldeles såsom föregående, men med
hoppning, eller iglar på de angripna ställena. För sådant
flus användes senare såsom bredes tant mäst omlind-
ning på eller i närheten av de angripna platserna
och badas mellan varje ombyte med mynnens "svagt
ettett myrvatten" som efter några dagar utbytes mot
kamplöslig som ingivdes på eller omkring de angripna
delarna, och åter efter några dagar tar man till
dän s. k. flusulvan och bekämpar de platser som är i
behov därav. Där sådan flus har varit blomstrande
och fått god näring, ty sådan flus angripas näst dän
som är mycket fetlagda, män brannar även genom
starkt färgning, och i övrigt genom dålig omvårdnad om sin kropp
man måste och använda läkemedel värtredje dag för att

TILFÖRLITLIGT

hålla magen och avföringen i normal ordning, samt
efter 14 dagars behandling med dätta preparat beströpa
hela kroppen med svavelpulver, som är tillagad av
tilljans eller linolja, svavel och linfrömjöl. Denna salva
är mycket smärtsam att ha på män måste ändå ha
däcken under tre dygn samt vara väl lindad med en
passlig linda som fallar tätt och väl efter på alla ställen
dätta är för att kväva de bakterier som finnes uti
pararna på människokroppen. på dätta sätt tar man
bort även annan flukt som kan komma och förorsaka
andra även smittosamma sjukdomar i kroppen såsom
ärosgång till skabb och skabb, om dät icke blir behand-
lat i rätt tid, under samma tid måste man också
ha en medisin för intagning, för att motarbeta dät
syndliga att gå in i kroppen, dän var tillagad av hästbärin.
och bläslint med helt ringa opiumprö av vallmo, kokos och dät var ett
hett bränt varmt magan och kväcken under behandlingstiden.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Lamhet av fluss och psykiskt blod upphammadt. 109

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3384
då fluss får bli färgsammal och får angripa de inre delarna
i människokroppen och anena blodett. händer att omlappett ~~deras~~ genom
slappnar av, och fälden blir att någon av lemmarna
lidar därav, såsom armar eller ben dörvar till stamtal
och en mender lamhet kan även tillståta, som dragsen
valbäry uttrykte sig, flusslaman har slagett till däm,
dät var ganska svårt att avvägbringa, man får bryta
mäd dän föregående behandlingen uti sin helhet och
försätta med dän inre behandlingen, det förrut omtala
tehandlingen skall drichas i följande ordning
och dropparna tages till sam är tillsatta av lelyshom-
valyblamtar, och myrvar, samt starkt kränvin eller
ren sprit, man givar dän syne förtio droppar mar-
gan och hväll, och mett på dagen en tesked pepparmynt-
droppar, som haysa valbäry tillagde av kryddpepper
starkpepper, hanel, och peppernälisar, i sprit, på en ganska
brant tid var dän syne återställd och vid god vigör.

ANDRE TILFÖRLITLIGT

Bennichamash, 3384

110

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bismärksmeste.

under våra förfäders tid vid sådana tillfällen då
man hade en underlig värk i magen som flötade sig
än från den ena och än från den platsen i magen och
man trodde sig fått magfluss med bollnaglar och efter
som att ämbet och brämningar förkom och man förmådde
icke få ned mat då det satte en maggräpen, man kallade
då haysa waltbry för att lemna underbörning och vörd
uti hannes händer, han konstaterade snart att det var
den farliga bennichamashen man hade fått i sig
som hade utbildat sig i stor skala, det förkom
ofta sådana fall under våra förfäders tid genom
den dåliga mat man förtärde, såsom halvsmått fisk
och vilken där denna mask fastplantar sig från brygan
och där icke i haken om man lägger i fisken som masken
är uti medan vattnet är kallt, våra förfäder var icke
allt noga med sin föda man förtärde mycket råa
sagubarar som legat i saltvatten endast två eller tre dagar.

och dätta gjorde att man fick i sig både bennichamarsh
och spetmarsh. då var det för många valkört att taga till de
starka och lämpliga medel som förbrades för att kunna
driva ut den farlige varcken under de tre sista dagarna
på nedan. män först måste marshen svättas ut ordent-
ligt med sådana födovägar som icke liknade den far-
lige marshen. dieten bestod, av saltstuvade bönor eller är-
tor, stuvade potatis med myskett läk. uti, sur saftroppa,
myskett salt läk. uti med stark- eller vittpepper iblan-
dadt, samt rotvar med ättika, mäd något surt yörterod,
samt lök och så myskett vatten som möjligt något
blandad med sur slansaft eller ättika, samt myskett
lachpermedel under samma tid. bestående av ängelt
salt eller surt rebarberatvatten med ormbakbrat
sammanbakt. dieten var svår, män nödvändig
om man skulle få bort den farliga bennichamarshen
dieten pågick under nio dagar, varåfter medelinen togs till.

INDRE TILFÖRITLIGT

före medelinen ett lavaman sammansatt av fint rågmjöl,
alor, i torpentin olja, en ganska tunn välling, intaglin-
gen smedde strakt efter barmen, alvedrappas tillsatta
med snobabärsaft, i fin kamfakt, så var det att avvakta
resultatet, inom kort vid nästa avfäring som framgan-
ska fast visade sig ändan av masken i öppningen
av stolgängen, med stor försiktighet drog man valbärg
ut där långa masken som skulle vara upp till 4-6
alor lång, brast där av fortsatte han med samma be-
handling efter några timmar, ty han ville se, att huvu-
det ham, som är det rätta av bennichamasken som
gör ifrån masken, och så länge huvudet är kvar uti
magen är behandlingen endast påbörja och upad, ty
huvudet är själva livet på oclurett, och växer i förökar
sig utan återvända om man plöjer där bit från bit
och huvudet får stanna kvar, så har man bennichamasken ändå.
Det var man valbärgs bestämda ordspråk och mening.

dät var och är en ganska svår husrätt. Men om man
 måste underkasta sig, ty dän husen är mycket vackra
 liggande, med dän myckna lachsering och dän kraftiga
 fädan, män dät måste vara så för att pina ut den farliga
 marken, ty för dän sin passande näring då robbas dän
 icke från sitt fäste, och dätta viste hysa valberöy allt för
 väl, och på grund härav fattade han taget med hård-
 hansten från första dagen på nedan så att han hade
 allt på dät blara till åter nyttningen inträdde, män
 han var såvar på sin sak, och gaghade sig av sådana
 medel som som icke var skadliga för mäniskan, män
 därimot pinande och dödande för dän farlige in-
 viden som under en kort tid han taga hela vägs
 saken i anspråk, och härmed döda dän olyckliga mäniskan,
 en sådan mäniska är alltid mager och kraftlös, och dän
 gulgrå hyn är ett gott bevis, ty dänna mark tagar all
 näring från födaemnen i mäniskahäppen.

MINDRE TILLFÖRLITLIG

För fort tillflödande blodmasselöslighet. 114

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dissemination.

3384
däta kan i vissa fall ha sin upphämt av förmåhet
iderlätning. ofta använda blodiglar och hoppningar
villmett härför i stor skala under våra förfäders
tid. vid allahanda sjukdomar som tillställe var
sitt av vad art det vara mände. var det endast
att tillgripa ideryörnet, hoppningar eller blodiglar. dät
ta behandlingstätt motarbetade många valbörj med
största enärge ty kan ansä dät vara skadligt för
hela kroppen. Däta medel tog kan till i stora nöd-
fall och då sjukdomen var av sådan art, att någon
ider icke kunde undvikas att öppna. vid sådana fall
som förut är nämt. ju mer man öppnar på någon
ider desto större blir blodspänningen på den ider-
lättre platsen, och på den blir att idern måste öppnas
en gång i månaden, på såväl herrar som kvinnor
över 50 år. lika som kvinnor mänd dät månatliga un-
der sin tidvärld, dät blir alltså en vana för kroppen. —

som befrämjar ett obehärligt tillflöde av blod som
som strämmas till uti de ädror där där onödiga äder-
lätningen ägt som och istadhammar sprängning och
värk så väl uti denna äder som uti de angränsande
och följden blir där att äderbräck man härigenom
uppstå på de blodsprängda ställen och i all synnerhet
under hårt arbete eller att hårt och värkfullt löp-
tande på något tungt föremål, och på grund härav
förbydd några valkåp med skärpa, all äderlätning
utan till att tillhålla läkare eller annan sakmannig,
för än sådant fika värkställas, för si våra förfäder
hade där seden att ett ädergärn måste finnas uti
varje hem, och hur lite man hände sig slö och o-
lustig, eller någon värk i huvudet eller någon
annan lem, så var det för där älske i formelen
att taga till ädergärnet och tappa utav en del
och blod, var våra förfäders vanliga botemedel,

och i oförstånd, tog man där fiskar-bloden och den 116
spjuts-bloden ständade kvar i koppern. 3384
män haysa valbary hade andra medel till att men-
ska blodtillflödet med, som var ganska enkelt
män på samma gång såhårt och välörande. Han ord-
nerade endast en matstod vanlig matstod. En
gång pr dag under en månad, gjorde dät icke än-
vänd värman på åle han med en mugg slänvatten
en gång om dagen. Dätta slänvatten hade han alltid
i kenderkap. Han lade ned slannen uti ett kärl och
tog på friskt vatten som fick stå lufttätt under
en månad och sega utar. Dätta vattnet är en
pröchtig bloddämpare. Föllde icke dätta sin upp-
gift till hannes bekänhet, tog han till blodtork-
medlet dock med stor försikthighet. Villkett han och
så gagnade hos unga kvinnor. Hä dät månatligen var
för starkt och ömmt. Dät bestod av en dehaht
tillsatt av den inre barken efter unga skettlingar
och midhammarblannar. Stora gula blannor Gam

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

TILFÖRLITLIGT

han tog endast blomkrukan, som bländades samman
med den fina shebarken, som togs två delar, och blomstär-
en del efter vickat, dätta fick maka täkt under en
timma, svalna och silas utav en tappas på kru-
med tillfyllt av något tranbärst, av dätta fick
den blodfalle dricka ett kallt kvarters mjölk
och kväll, och mäd dätta hade många valbärny fram-
mett till sitt mål, och blodtillflödet bärjade genast
att förminska sig, dännan medesin för man icke käl-
la på med uti förtärlingen, endast högt en vicka
ut gängen, och förbida tre vickor som icke får tagas
något, på dätta sätt mäd medhugning i doser uti
gängen och uti övrig förtärlning regulerade han
in blodtillflödet uti kroppen så att han fram-
till sitt bestämda mål såväl för hvar som
männ som var lidande dörar, och på en kort tid
var blodtillflödet normal, och iderlätningen bortskaffad.

MINRE TILLFÖRLITLIGT

mån har sådana wäniskar som vant sig vid sådan
ädelbätning, för man icke helt taga bant dän, man bär
öppna midjan två gånger om året nämligen häst och
vår, vid lövfall, och lövspridning, någon gång i maj
och siktämbar då äggstucken blomstar, är vanligt vis
blodett mera rubande i kroppen, och man är mer tätt
i sädsgivningen, och här man vid dessa tider vara ytters
färschhetig vid samlag, ty i synnerhet kvinnan är mäst
vick och mottaglig vid dessa äfttidar, han även särskilda
syndhammar inställa sig som är obehagliga, vid dessa
angivna tillfällen är ädelbätning av största ^{mikst} för att
borttaga det syndliga och exenspektiga blodett som
besätter mäns delarna, och äftadhammar spänning
och retelser i mänishamrappen, och i synnerhet de
bättreade lemman, så är dessa valvårns beskriv-
ning efter hannes egen praxism och erfarenhet.

Dän s. h. kvävhosta

3384

119

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kvävhosta.

dät händar ofta att man blir ansett av kasta och
herhet och i synnerhet under vartiden som haysa
valbärg kallade dän farliga årstiden, då brukar dät
tillståta en sorts svår hosta som värk förpändar be-
vända för kvävning "kvävhosta" som vid sina
fall är mycket vär och ihällande. man kallade dän
ochia taarkasta därför att dän hållt sig alltid hård
och fast i bröstet och var mycket plågsam, ja dän
och kasta fins ochia till ända, har även samma egenskap,
dän med sin haysa valbärg gagnade åt mänisharna
för dänna kvävhosta, var både gälpande och välgörande
och hade uti våra tider fennat uti varje hem, och är
bärt av allt annat vid ett sådant tillfälle, dät är
en sammansättning av två delar sur svart vinbärs-
saft, en del bekänning, och en del Cognack, som ha-
has tillammans, värmes hant före drickandett, som sker
med samma man går till sängs, eller stor efter.

TILLFÖRLITLIGT

man drickar en vanlig tesläpp åt gängen, och bäddar
ner sig i varma kläder, på morgon och medag dricker
man av haysa wallbärs berömda lindete som hälsas av
lindeblomstren som faller av från lindarna på sen-
våren då linden blommar, detta te är mycket hälso-
samt och välgörande för både bröst och mage, och kan
med lätthet insamlas av alla och tillhanda göras för
däml som vill våda och befrämja sin hälsa, och är ett
utmärkt medel icke alenast för hvar och skavhast utan
för all slags haster av den allra svåraste länkefnings-
haster, ty detta te löser och tar bort heshet på ett par
dagar, och läkar det svindande och såriga organett.
Man drickar en vanlig tesläpp morgon och medag,
dessa medel sinar är en allmän drog och ett menne
efter den avlidna Haysa Wallbärs, uti dessa traktat
och är och kommer att för sin stora nytta och duglighet.
Fortsättning följer i nästa sändning äro haysa wallbärs läkemedel.